

котва идентичног облика са истом мрежом папира — на папиру из 1573 г. (Брике 559, с контрам. ЗМ). Према томе папир Поменика потиче из наведеног доба, вјероватно из осме деценије XVI в.

На сачуваним листовима исписано је у врху листа: „Помени г(оспод)и д(оу)ше рабъ своихъ“, а испод тога у 19 редова с лијеве стране у ступцу „раба своего“ — великим калиграфским словима. Поред тога су касније уписивана имена разних „приложника“ — различитим писмом из различитог доба. На л. 4 има неколико имена уписаних истим писмом као у лијевом ступцу, према томе из доба постанка Поменика: „Воучицу матер Иванова гспою, Иваноу кнегињу, Кчераноу кнегињу, Анноу кнегињу“. Старим је мастилом и руком уписано име „Радосава“ на 1 л. На л. 2 уписано 10 села из Влашке. Иза л. 18 на додатом листу и на корицама су многобројни записи имена и парусија. Велика је штета што су откинута сви први листови, гдје се обично налазе имена бивших владалаца, патријарха, архијејеја, манастирских игумана и старих ктитора.

Др Владимир Мошин

ПАД ГРАДА БАРА У ТУРСКЕ РУКЕ 1571 ГОД.

Према млетачким свједочанствима у Држ. нотаријату
у Дубровнику

Откада се послѣ ослобођења приступило интензивнијем проучавању историје Црне Горе, отада више не оскудијевамо у подацима о нашим старим градовима на Црногорском Приморју. Шеснаести и седамнаести вијек није више мрачни период у црногорској историји, како су то раније неки сматрали.

О управи за вријеме млетачке владавине у Бару доста је писано. Нарочито о времену око Клипарског рата (1570-73) проналазе се у дубровачким и млетачким архивима у све већој мјери извјештаји већином которских провидура упућени господи млетачкој. Ови значајни акти прикривени су ипак кашто не само дволичношћу, којом су се Млечићи служили као окупатори наших крајева, већ и њиховим опортунитетом да могу у часу опасности спасавати своје главе без обзира на судбину домаћег становништва, које су остављали без помоћи у напуштеним крајевима. И голи страх млетачких заповједника и војника пред турским освајачима утицао је у знатној мјери на држање млетачких управних власти приликом турских опсада приморских градова, који су били под млетачком окупацијом. С тих разлога треба с млетачким документима бити кашто на опрезу. На то нас упућује и пад града Бара г. 1571 у турске руке, јер би тај догађај, једноставно гледан само на темељу свједочанстава млетачких, био скроз нетачан. Зато су нас и изјае дате од стране Млечића у Дубровачком државном нотаријату након пада тврђаве барске г. 1571., које се овдје први пут објављују, потакле да прикажемо у правом свјетлу када, како и зашто је дошло до пада тврђаве барске г. 1571 и до турске окупације овог утврђеног града, те како су ту капитулацију Млечићи приказали у

Дубровачком нотаријату, да се могу овим документима оправдати пред прејасном господом млетачком, која су им повјерила одбрану тог важног, старог приморског града.

Када је крајем јула г. 1571 издајом млетачке војске пао град Улцињ,¹ који лежи 35 км јужно од Бара, дошла је 31/7 исте године турска копнена војска, под врховним заповједништвом генерала Ахмет-баше, и ратна морнарица под адмиралом Пергат-башом до морске обале барске.² Иако су град и тврђава били у то вријеме, због недавне помоћи добијене из Млетака и Котора,³ снабђевени муницијом, животним намирницама и млетачком посадом, ипак је начелник и капетан града Млечић Александар Донати сазвао Градско вијеће, да оно у присутности претставника града, домаћег племства, гувернера оружја и претставника војске (капетана) саслуша заповједника млетачке посаде у Бару Ивана Видачонија о војничкој ситуацији у којој се налази опсједнути град. Видачони, позван, изјавио је — према наведеним архивским документима из г. 1571 — да је град Бар без сваке сумње слаб, но упркос томе да ће он најприправније да га брани заједно са цијелом својом војском и да у борби погине за своју прејасну господу млетачку и за вјеру хришћанску.⁴

Међутим, док је тако пред Вијећем претставника града и војске јавно говорио врховни капетан Бара Иван Видачони, пошла су тајно два изасланика турском адмиралу Пергат-баши с поруком да је Видачони спреман да са читавом посадом напусти град да га препусти са цијелим становништвом Турцима, ако му Турци дозволе да се преда под условима под којима је неколико дана раније капитулирала млетачка војска на челу с генералом Шкарком Мартинентом у тврђави и граду Улцињу.⁵

Познат нам је опширни извјештај из исте године дубровачког амбасадора у Риму Франа Гундулића о опсади Улциња и Бара, као и о условима капитулације млетачке војске у Улцињу, па тако знамо да је Видачони тражио од Турака да он са својом наоружаном војском и развијеном млетачком заставом слободно изађе из Бара, а затим да се с још неким Млечићима укрца на бродове и ради сигурности у пратњи турских ратних бродова пребаци у неутрални Дубровник.⁶ Значајно је да Млечићи нијесу притом тражили да се обезбједи живот и имовина домаћег становништва, тако да је народ, последице тајног изласка Мле-

¹ Ј. Радонић: Дубровачка акта и повеље. Београд 1938. Књ. II, св. 2. Извјештај Франа Гундулића о поморској акцији Турака 1571 у Албанији и Далмацији. Стр. 277.

² *Diversa Notariae* Државног архива у Дубровнику. Књига 118, стр. 237, Радонић, ибидем, стр. 276, 278.

³ Г. Станојевић: Из историје Црне Горе у XVI и XVII в. Историски записи, г. XII, књ. XV, стр. 338. Радонић, ибидем, стр. 227.

⁴ Див. нот. књ. 118, 237'.

⁵ Љ. А. Булатовић: Бар. Алманах Зетске Бановине. Сарајево, 1931, стр. 298. Радонић, ибидем, стр. 278.

чића из града, остао незаштићен и ненаоружан, препуштен на милост и немилост Турака.

Према томе, како Бар није био уочи доласка Турака без војске, муниције или хране, то је очито да се млетачка посада у Бару заједно с млетачким претставницима града: начелником и врховним благајником, тајно, без знања становништва, предала Турцима из чистог страха, а не због слабости. Штавише, било је могућности и за град Бар, као што је било и за Улцињ, да се ослободи опсаде, јер се баш тада налазило на мору велико удружено шпанско-папинско-млетачко ратно бродовље под заповједништвом Дон Јуана д' Аустрије, које је мало послѣје тога, тј. 7/10. и. г., побједоносно потукло турску морнарицу код Лепанта. Догодило се дакле исто што и неколико дана раније у Улцињу, гдје је из чистог страха пред Турцима и из пуке подлости, у граду довољно снабдијевоеном муницијом, храном и војницима, капитулирао млетачки генерал Мартиненто с млетачким претставницима града и њиховим породицама, као и с неким толико француских плаћеника.⁷

Када је генерал Ахмет-баша дозволио да млетачка војска с високим млетачким претставницима изађе слободно из града, а било је то учињено тајно, без знања грађана, једног јутра првих дана мјесеца августа г. 1571., истодобно је несметано ушла турска војска у град. Како је тога дана била недјеља, па је народ био у црквама, а већином баш у катедрали св. Ђорђа, гдје је барски арцибискуп Иван Бруни служио свечану мису, то наоружани Турци уђу у катедралу извуку арцибискупа из ње, па га у потпуном орнату објесе пред црквом.⁸ Послѣје тога је град Бар стигла иста судбина која је задесила Улцињ и Будву. Много народа је побијено, оба изасланика које су Млечићи послали на преговоре прешла су у ислам, а с њима и многе породице. Према извјештају Франа Гундулића, учинили су то стога што им је додијала аристократска млетачка управа града.⁹

Ахмет-баша, ушавши у Бар, оставио је у граду Турску посаду од 500 војника, док је Претат-баша укрцао врховног капетана Ивана Видачонија заједно с млетачком посадом, млетачким претставницима града, 500 млетачких војника и готово исто

⁷—⁷ Радонић, ибидем, стр. 276, 277.

⁸ Радонић, ибидем, стр. 278. Булатовић, ибидем. Иван Бруни, Улцињанин, био је арцибискуп барски и дукљански од г. 1551—1571. За вријеме опсаде Бара г. 1571 он је бодрио опседнуте да се боре до истраге, због чега се пук противио томе да се град преда. Послѣје Брунијеве трагичне смрти била је барска арцибискупска столица празна до г. 1579.

⁹ Булатовић, ибидем, Улцињ, стр. 290, Будва, стр. 310. Станојевић, ибидем, стр. 339. Радонић, ибидем, стр. 278. Јиречек—Радонић: Историја Срба. Београд 1923. Св. III, дио први, стр. 101. Значајно је да су за вријеме млетачке окупације Бара (од г. 1443—1571) стално владали напети односи између домаће аристократије и становништва, јер су племићи исто као и у другим далматинско-млетачким градовима — приграбили власт у своје руке.

пратиоцима, на бродове, на којима су се већ налазили генерал Мартиненго, његова војска и млетачки претставници Улдиња, па их све заједно у пратњи два турска ратна брода довео 8/8. и. г. до Херцегновог. Према Гундулићевом извјештају, овдје је Пертат-баша наредио да се окују млетачки војници уз весла на турским ратним бродовима, разљућен што се которска посада одупрла да му се преда. Генерала Мартиненга, врховног капетана Видачонија, 12 млетачких капетана и остале отпремили су Турци под ескортом двају турских галера у Дубровник, гдје су имали наређење да их предведу пред дубровачко Вијеће и пред њим изјаве и посвједоче да су Турци добровољно („из пуког милосрђа“) пустили Млечиће на слободу и довели их у Дубровник.¹⁰

Међутим, капетан Иван Видачони и његови официри, чим су ступили у неутрални Дубровник, те се више нијесу бојали Турака, приступили су 11/9. и. г. пред дубровачког нотара у Кнежевом двору, пред којим је Павао Зане, бивши камерленго барски, племић млетачки, син господина Силвестра посвједочио „да је храбри и срчани капетан Иван Видачони, кад су 31/7 1571 Турци дошли с војском и бродовљем пред град Бар, изјавио пред сазваним Вијећем барских племића, пред главарима града и пред својим подређеним часницима, да је град без сваке сумње ослабљен, но да је он приправан да заједно са својом посадом изгине у борби с Турцима у одбрану прејасне господе млетачке и вјере хришћанске“.

Иако је покрај изјаве Павла Зане дубровачки нотар изричито истакао да је Зане дао своју изјаву на нарочиту молбу капетана Видачонија, те иако су млетачки капетани Иван Фусаро и Ливио Спинели изричито потврдили да је Зане свједочио у њиховом присуству, ипак изгледа да Видачони није био потпуно њом задовољан.¹¹ Он је зато предве шест дана касније пред истог нотара барске патриције Ђура Самуелија и Франа Прокулијана, који су опет — како је записао дубровачки нотар — на молбу Видачонија посвједочили углавном исто што је Зане већ исказао, али ипак са извјесним измјенама. Прије свега су посвједочили да је у Вијећу један дио („уна парте“) барских племића изнио своје мишљење, а не већина („мазор парте“), како је то изјавио Зане, затим да је без сумње град Бар био слаб („деболе“), а не само ослабљен („дебита“) и, коначно, да је Видачони изјавио да је најприправнији („пронтисимо“) да са својом посадом изгине, а не само да је приправан („пронто“) погинути за прејасну господу млетачку и вјеру хришћанску. Овај пут су с Видачонијем дошли пред нотара млетачки капетан Антоније Савини, млетачки конзул у Дубровнику Јулијан Јакоби, те дубровачка властела Јеролим М. Пријевић и Жупан М. Бу-

¹⁰ Радонић, ибидем, стр. 278. Херцегнови је био под турском окупацијом од 1539—1687, када је прешао у руке Млечића.

¹¹ Див. нот. књ. 118, 236', 237'.

нић и посвједочили да су били присутни кад су барски племићи Самуелис и Прокулијанус дали пред нотаром поменуће изјаве.¹²

Међутим, већ сама свједочанства изјављена пред тројицом официра, који су били по чину подређени Видачонију, а и сами саучесници код предаје Бара, као и свједочанство дато пред службеним млетачким конзулом у Дубровнику, говоре за то да је Видачони с овим исправама имао нарочите и важне намјере. То потврђује уосталом и околност да је Видачони замолио дубровачког нотара да му од депонованих свједочанстава начини један или више преписа који ће њему и свакоме, коме би затребало у било којој згоди, служити за оправдање.¹³ Очито је дакле да су ова прорачунато стилизована свједочанства једног високог млетачког службеника и двојице барских племића — у присуству бројних свједока — имала сврху да прикажу предају Бара тако да би изгледало као да се Видачони заједно са својом посадом одлучио на борбу до посљедње капи крви у тврђави барској. Свједоци су ипак намјерно прећутали да објасне да ли су се барски племићи, који су у Вијећу узели ријеч, изјаснили за борбу или предају града, као и то зашто капетан Видачони није с војском бранио град Бар, и како је и зашто град пао у турске руке, — што све доказује да су Млечићи предали Бар Турцима — престашили — без борбе.

Да ли су млетачка господа писмена свједочанства, која им је по повратку у Млетке вјероватно поднио њихов „јуначки и срчани капетан“ Иван Видачони, примила до знања, није нам познато. Ови овдје први пут објављени документи Дубровачког државног архива свакако су један доказ више о томе на који начин су млечићи „бранили“ наше крајеве и како су, у часу опасности, оставили становнике наших градова на милост и немилост Турака.

I

Die XI. Septembris 1571.

Constitutum personaliter coram testibus et me Notario infrascripto Magnificus Dominus Paulus nobilis Venetus Misser Silvestri, ad instantiam et requisitionem magnanimj et strenuj Capitanej Joannis Vidaccionij Lucensis, ac pro veritate adaeternam rei memoriam dixit, declaravit et exposuit infrascripta per hec formalia verba videlicet.

Jo Paulo Zane filio del Magnifico Misser Silvestro qualio fui camerlengo in la Città d'Antivari, siando stato ricercato dal strenuo Capitan Zuan Vidaccionj de Luccha, qual si trova in ditta Città capitan della Illustrissima Signoria Nostra faccio fede como siando rivato campo et armata de Turchi per terra et per mare a la spiazza d'Antivari, furno dal nostro podestà dela città chiamat 'Gouvernator' Capitanj, gentilhomenj di essa Città, siando della mazor parte detto lopinion sua, ditto Capitano disse il

¹² Ибидем, стр. 237—238.

¹³ Ибидем, стр. 236'—238. Видачони је наручио код нотара више преписа исправа очито зато да би се њима, осим њега, могли послужити по потреби и његови подређени официри и бивши млетачки претставници града.

parer suo, qual e questo a che non e dubio alcuno, che detta Città non sia debita, ma che lui era pronto con tutta la sua compagnia de morire a beneficio della Illustrissima Signoria Nostra et per la fede Christiana,

Sic pro veritate suprascriptus magnificus Paulus a suprascripto strenuo Capitano Joanne requisitus dixit, et affirmavit ad rei declarationem et manifestationem cuius vis scire volentis, atque ad justificationem cuiuscunque, cuia (!) sic manifestum esse interesset, quare predictus dominus Capitaneus Joannes Vidacionius rogavit me Notarium infrascriptum, ut de predictum omnibus unum seu plura conficerem instrumentum seu instrumenta ut eo sive eis ubicumque opus ipsi fuerit, uti possit pro sua justificatione. Presentibus Magnaminis Capitaneis Domino Joane Baptista Fusaro et Domino Livio Spinelli de Urbino testibus ad omnia premissa habitis, vocatis, rogatis et specialiter requisitis Renunciando.

I

Дне 11 септембра 1571

Састављено лично у назочности свједока и мене, нижеименованог билежника. Узвишени господин Павао (син) господина Силвестра, племић млетачки, у присуству и на захтјев јуначког и одважног капетана Ивана Видачонија из Луке, у доказ истине за вјечни спомен бјелодано је рекао, изјавио, образложио нижезаписано овим по обрасцу састављеним ријечима.

Ја, Павао Зане, син узвишеног господина Силвестра, који сам био врховни благајник у граду Бару, будући да је то затражио од мене одважни капетан Иван Видачони из Луке, који се нашао у овом граду као капетан Прејасне Наше Владе, посвједочавам, када је дошла на војиште војска турска по копну и мору на морску обалу Бара, били су од нашег градског начелника позвани гувернер (оружја), капетани, племићи тог града, (и) када је већина њих казала своје мишљење, споменути капетан је казao своје мишљење, тојест да нема никакве двојбе да је речени град ослабљен, но он да је спреман са цијелом својом посадом умријети за добробит наше Прејасне Владе и за вјеру кршћанску. Тако је у доказ истине горенаведени узвишени Павао замољен од гореименованог одважног капетана Ивана рекао и потврдио у сврху, да ствар буде изјављена и објављена за било кога, ко то жели знати, као и за било чије оправдање, кому би таква објава била од користи, радшта је споменути капетан Иван Видачони замолио мене, нижеименованог билежника, да од свега горе реченога начиним један изворник или више изворника, да њему или онима, може служити за његово оправдање, било гдје ће то истому бити од потребе.

Свједоци су свега горе наведеног присутни одважни капетани господин Иван Крситељ, Фусаро и господин Ливије Спинели, који су за то били позвани, замољени и нарочито затражени. Одричући се итд.

II

Die XVII Septembris 1571.

Constitutus personaliter coram testibus et me Notario infrascripto Magnificus Georgius Samuel vir Patricius de Civitate Antibarri ad instantiam et requisitionem Magnanimij et strenuuj Capitanej Joannis Vidacionij Lucensis, ac pro veritate ad aeternam rei memoriam dixit, declaravit et exposuit infrascripta per haec formalia verba videlicet.

Jo Giorgio Samuuelo gentilhuomo di Antivari faccio vera et indubitata fede, come e la verità, che siando al ultimo di luglio prossimo passato, venuto sotto la Città d' Antivari il campo de Turchi, per terra et l'armata per mare, Misser Allassandro Donati Podestà et Capitano in detto luogo fece ragunare il consiglio si di noi gentilhuomini come des Governatore et Capitani et havendo a una parte di essi fato dir il parer suo, tocco al capitano Giovanj Vidiccionj di Luca a dire, il quale disse che non era alcun

dubbio che la Città di Antivari era debbole, ma che lui era prontissimo insieme con la sua compagnia a morire in servizio della Illustrissima Signoria di Venetia, et della fede Christiana.

Sic pro veritate suprascripto Magnificus Georgius Samuel de Antibari a suprascripto domino capitaneo Joanne Vidaccionis Lucensi requisitus dixit et affirmavit ad rei declarationem et manifestationem cuiusvis scire volentis atque ad iustificationem cuiuscumque, cuius (!) sic manifestum esse interesset quare predictus Dominus cap. Joannes Vidaccionis rogavit me Notarium infrascriptum ut de predictum omnibus unum seu plura conficerem instrumentum seu instrumenta ut eo sive eis ubicumque opus ipsi fuerit uti possit pro sua iustificatione. Presentibus ad praedicta Magnanimi Capitaneo Antonio Savinio de Fermo et magnifico Domino Hieronymo Or. de Cerva testibus. Renunciando.

II

Дне 17 септембра 1571.

Састављено лично у назочности свједока и мене, нижеименованог биљежника. Узвишени Ђуро Самуел Патрициј града Бара. У присуству и на захтјев јуначког и одважног капетана Ивана Видачонија из Луке, у доказ истине за вјечни спомен бјелодано је рекао, изјавио, образложио нижезаписано овим по обрасцу састављеним ријечима.

Ја, Ђуро Самуел, племић барски, увјеравам право и недвојвено, како је истина, када су се утаборили посљедњег дана минулог мјесеца јула под градом барским Турци на копну, а морнарица на мору, господин Александар Донати, начелник и капетан овог мјеста, дао је сазвати Вијеће, (састављено) од нас племића, као и од гувернера, капетана, и будући је дао једном дијелу (ријеч) да кажу своје мишљење, ред је запао и капетана Ивана Видачонија из Луке да говори, који је казао да нема никакве сумње да је град Бар слаб, но да је он најспремнији да заједно са својом посадом умре у служби за Прејасну Владу млетачку и за вјеру кршћанску.

Тако је у доказ истине горенаведени узвишени Ђуро Самуел из Бара замољен од горенаведеног капетана Ивана Видачонија из Луке рекао и потврдио у сврху да ствар буде изјављена и објављена за било кога ко то жели знати, као и за оправдање било кога кому би таква објава била од користи, рашта је споменути господин Иван Видачони замолио мене, нижепотписаног биљежника, да од свега горе реченог начином један изворник или више изворника, да оному или онима, гдје год ће истому бити од потребе, може служити за његово оправдање.

Горе реченом присутни свједоци јуначки капетан Антон Савинио из Фирма и узвишени господин Јероним М. Цријевић. Одричући се итд.

III

Die XVII Septembris 1571

Constitutus personaliter coram testibus et me Notario infrascripto magnificus Franciscus Proculianus vir patricius de Civitate Antibari ad instantiam et requisitionem Magnanimi et strenui Capitanei Joannis Vidaccionij Lucensis, ac pro rei veritate ad aeternam rei memoriam dixit, declaravit, et exposuit infrascripta per haec formali a verba videlicet.

Jo Francesco Proculiano gentilhuomo d'Antivari faccio vera et indubitata fede, come e la verità, che siando al ultimo di luglio prossimo passato, venuto sotto la Città d'Antivari il campo de Turchi, per terra et l'armata per mare, Misser Allessandro Donati Podestà et capitano in detto luogo fece ragunare il consiglio si di noi gentilhuomini come del Governatore et capitani et havendo a una parte di essi fatto il parer, suo, tocco al capitano Giovannj Vidaccionj di Luca a dire, il quale disse che non era alcun dubbio che la Città di Antivari era debbole, ma che lui era prontissimo insieme con la sua compagnia a morire in servizio del Serenissimo Principe di Venetia et della fede Christiana.

Sic pro veritate rei suprascriptus Magnificus Franciscus Proculianus a suprascripto strenuo Capitaneo Joanne Vidaccionis requisitus dixit et affirmavit ad declarationem, notitiam atque manifestationem cujusvis scire volentis ac ad justificationem cujuscumque sic manifestum esse interesset. Quare praedictus Capitaneus Johannes Vidaccionis rogavit me Notarium infrascriptum ut de praedictum omnibus unum seu plura conficerem instrumentum seu instrumenta ut eo sive eis ubicumque ipsi opus fuerit, uti possit pro sua iustificatione. Presentibus ad praedicta Magnifico Domino Zuppano Mar. de Bona et Domino Giuliano Jacobi Consule Illustrissimi Domini Veneti testibus. Renunciando.

III

Дне 17 септембра 1571.

Састављено лично у назочности свједока и мене, нижеименованог билежника. Узвишени Франо Прокулион, патрициј града Бара, у присуству и на захтјев јуначког и срчаног капетана Ивана Видачонија из Луке, у доказ истине за вјечни спомен бјелодано је рекао, изјавио, образложио низезаписано овим по обрасцу састављеним ријечима.

Ја, Франо Прокулион, племић барски, увјеравам право и недвојбено, како је истина, када су се утаборили посљедњег дана минулог мјесеца јула под градом барским Турци на копну, а морнарица на мору, господин Александар Донати, начелник и капетан овог мјеста, дао је сазвати Вијеће, (састављено) од нас племића, као и од гувернера, капетана, и будући је дао једном дијелу (ријеч да кажу) њихова мишљења, ред је запао и капетана Ивана Видачонија из Луке да говори, који је казао да нема никакве сумње да је град Бар слаб, но да је он најспремнији да заједно са својом посадом умре у служби за Прејасног Дужда млетачког и за вјеру кршћанску.

Тако је у доказ истине горенаведени узвишени Франо Прокулион замољен од горенаведеног капетана Ивана Видачонија рекао и потврдио, у сврху да ствар буде изјављена, забиљежена и објављена за било кога ко то жели знати, за оправдање било кога кому би таква објава била од користи, рашта је споменути господин Иван Видачони замолио мене, нижепотписаног билежника, да од свега реченог начиним један изворник или више изворника, да оному или онима, гдје год ће истому бити од потребе, може служити за његово оправдање.

Горе реченом присутни свједоци узвишени господин Жупан Мар. Бунић и господин Јулијан Јакоби, конзул Прејасне Владе млетачке. Одричући се итд.

Др Франо Кестерчанек

ПОЛИТИКА ЦИЈЕНА МЛЕТАЧКИХ ВЛАСТИ У ХЕРЦЕГНОВСКОМ КРАЈУ

У домену политике цијена млетачка власт је морала да стално има на уму многе елементе са којима је у датим моментима морала опрезно рачунати. Пошто су се у знатној мјери увозиле многе житарице, као и вино и многи други прехранбени артикли, требало је водити рачуна о томе да продајна цијена ових артикала буде у складу са добијеном калкулацијом увозне цијене и трошкова довоза, додајући томе сразмјерну, али релативно